

11.10.2010

Dnro 3298/4/10

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Erkki Hännikäinen

JÄTEVESIASIAA KOSKEVAN LAKIEHDOTUKSEN VALVONTA EI KUULU OIKEUSASIAMIEHELLE

Arvostelette sähköpostiviestissänne ympäristöministeri Paula Lehtomäkeä siitä, että hän "on tekemässä uutta jätevesilakia, jossa 68-vuotiaiden ei tarvitse tehdä lainmukaisia jäteveden suodatuksia". Lain mukaan kaikki kansalaiset ovat samanarvoisia. Myös kohtelu pitää olla yhdenvertainen. Iäkkäät ihmiset aiheuttavat yhtä paljon jätettä kuin nuoremmat.

Kirjoituksenne johdosta esitän Teille vastauksena seuraavan:

Ympäristöministeriössä valmistellussa hallituksen esityksessä (HE 179/2010 vp) laiksi ympäristönsuojelulain 18 ja 103 pykälän muuttamisesta ympäristönsuojelulakia esitetään muutettavaksi siten, että kiinteistön ominaisuuksiin ja kiinteistön haltijaan liittyvät erityispiirteet voidaan nykyistä joustavammin ottaa huomioon talousjätevesien käsittelyä koskevia säännöksiä sovellettaessa. Ympäristönsuojelulain nojalla niin sanotussa hajajätevesiasetuksessa annettujen talousjätevesien käsittelyvaatimusten noudattamisesta voitaisiin hakemuksesta vapauttaa enintään viideksi vuodeksi kerrallaan muun ohessa kiinteistön haltijat, jotka ovat iäkkäitä tai vaikeassa elämäntilanteessa. Ehdotetun lain siirtymäsäännöksen mukaan yleisiä jätevesien käsittelyvaatimuksia ei sovellettaisi jo olemassa olevaan käyttökuntoiseen jätevesijärjestelmään, jos kiinteistön haltija ja sillä vakituisesti asuvat ovat täyttäneet 68 vuotta ehdotetun lain voimaan tullessa. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2011.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Tämän yleisen yhdenvertaisuusperiaatteen on katsottu velvoittavan tuomioistuimia ja viranomaisia lain soveltajina. Ihmisiä tulee kohdella yhdenvertaisesti lakia sovellettaessa tekemättä muita kuin jo laista itsestään johtuvia eroja.

Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu perusoikeusuudistuksen esitöiden perusteella ja perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien kansalaisten samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia.

Yleistä yhdenvertaisuusperiaatetta täydentää lain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan ei ole katsottu kieltävän kaikenlaista erontekoa ihmisten välillä, vaikka erottelu perustuisi säännöksessä nimenomaan mainittuun syyhyyn. Perustelulle asetettavat vaatimukset ovat erityisesti säännöksessä lueteltujen kiellettyjen erotteluperusteiden kohdalla kuitenkin korkeat.

Lakien perustuslainmukaisuutta valvoo lain eduskuntakäsittelyssä eduskunnan perustuslakivaliokunta. Perustuslain 74 §:n mukaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan tehtävänä on antaa lausuntonsa sen käsittelyyn tulevien lakiehdotusten ja muiden asioiden perustuslainmukaisuudesta.

Näin ollen lakiehdotuksen eduskuntakäsittelyssä eduskunnan perustuslakivaliokunta valvoo lain perustuslainmukaisuutta yhdenvertaisuus- ja muiden perusoikeuskysymysten osalta ja antaa lausuntonsa lainsäätämisenjärjestyksestä. Mitä muutoin tulee hallituksen esitystä kohtaan esittämäänne arvosteluun, niin totean, että kysymys on sellaisista poliittisista valinnoista, joihin oikeusasiamiehen tehtävänä ei ole puuttua. Viimekädessä tällaiset kysymykset ratkaisee eduskunta, joka päättää lain sisällön hyväksymisestä. Eduskunnan lainsäädäntötoiminnan valvominen ei puolestaan kuulu oikeusasiamiehelle.

Kirjoituksenne perusteella asiassa ei ole ainakaan tässä vaiheessa aihetta epäillä oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää ympäristöministeriön lainvastaista menettelyä hallituksen esitystä valmisteltaessa.